

Japon Hac Pratiğinde Dünyevi Fayda ile Manevi Deneyimin Kesişimi

► Araştırma makalesi / Research article

Elif Büşra KOCALAN

Dr. Öğr. Üyesi, Hitit Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Din Sosyolojisi Anabilim Dalı / Asst. Prof., Hitit University, Faculty of Theology, Department of Sociology of Religion | ROR ID: [01x8m3269](https://orcid.org/01x8m3269) | Çorum, Türkiye
ORCID: [0000-0002-8051-4647](https://orcid.org/0000-0002-8051-4647) | ebusrakocalan@hitit.edu.tr

Atf: Kocalan, Elif Büşra. "Japon Hac Pratiğinde Dünyevi Fayda ile Manevi Deneyimin Kesişimi". *Milel ve Nihal* 22/1 (2025), 95-114.

Öz

Japon hac pratikleri yalnızca geleneksel inanç sistemlerinin ve kurumsal dini aidiyetin bir yansıması değildir. Bu pratikler aynı zamanda bireylerin gündelik yaşantılarına anlam kazandıran, toplumsal ilişkilerini şekillendiren ve kültürel aidiyetlerini yeniden üreten çok katmanlı birer deneyim alanı olarak işlev görmektedir. Çalışma, Shikoku Henro, Kumano Kōdō, İse ve Shichifukujin gibi çeşitli hac rotaları örneğinde bu ritüellerin nasıl yaşandığını ve anlamlandırıldığını ele almaktadır. Araştırmanın amacı, genze riyakunun hac ritüellerindeki motivasyonel ve işlevsel rolünü incelemek; bu ritüellerin bireysel anlam dünyası içinde nasıl konumlandığını ve toplumsal düzeyde ne tür dönüşümler ve işlevler taşıdığını analiz etmektir. Bu bağlamda çalışma, Japon dini yaşamındaki ritüel merkezli yapının günümüz toplumsal ve kültürel bağlamlarında nasıl sürdürüldüğünü, dönüştüğünü ve bireysel ve toplumsal ihtiyaçlara nasıl yanıt verdiğini anlamayı hedeflemektedir. Bu hedef doğrultusunda çalışma fenomenolojik bir yaklaşımla gerçekleştirilmiştir. Fenomenolojik yöntem, olguları önceden tanımlanmış kavramsal kalıplar yerine, bireylerin yaşantıları içindeki anlamlarıyla ele almayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda hac, dogmatik ya da teolojik çerçevelerle tanımlanmak yerine, bireylerin deneyimlerine, gözlemlerine ve ritüele yükledikleri anlamlara dayalı olarak değerlendirilmiştir. Hac yolculuklarına katılan bireylerin bu pratiğe dair motivasyonları, bazı durumlarda spiritüel bir arayış; bazen kültürel kimlikle yeniden bağlantı kurmayı, kimi zaman ise sosyal bir etkinlik ya da estetik bir deneyimi ifade etmektedir. Çalışmanın ortaya koyduğu analizler, Japonya'daki hac pratiklerinin yalnızca kurumsal dini aidiyet boyutu olmadığını, kutsal mekân ziyaretlerinin aynı zamanda bireysel spiritüel arayışlar, sosyal katılım ve aidiyet, kolektif kimlik ve kültürel süreklilik üzerinde etkileri olduğunu göstermektedir. Genze riyaku bu bağlamda, kutsal olanla karşılaşma değil, aksine, bireyin yaşam pratiği içinde kutsalla iç içe geçmiş, ritüelin pragmatik ve manevî yönlerini bir arada taşıyan bir anlam alanı olarak değerlendirilmektedir. Çalışma, Japon ritüel dünyasının çok yönlü yapısını yerel bağlamı içinde anlamaya yönelik yorumlayıcı bir çerçeve sunmakta ve ritüelin hem bireysel dönüşüm hem de toplumsal aidiyet açısından işlevsel boyutlarını görünürlüğe çıkarmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Din Sosyolojisi, Japon Dini, Japon Dindarlığı, Hac Ritüelleri, Genze Riyaku.

The Intersection of Worldly Benefits and Spiritual Experience in Japanese Pilgrimage Practices

Cite as: Kocalan, Elif Büşra. "The Intersection of Worldly Benefits and Spiritual Experience in Japanese Pilgrimage Practices". *Milel ve Nihal* 22/1 (2025), 95-114.

Abstract

In Japan, pilgrimage practices function not only as reflections of traditional belief systems but also as multifaceted experiential realms that provide meaning to individuals' daily lives, shape their social relationships, and reproduce cultural identities. This study examines how such rituals are experienced and interpreted through the examples of various pilgrimage routes, including Shikoku Henro, Kumano Kōdō, Ise, and Shichifukujin. The primary aim of this research is to analyze the motivational and functional roles of genze riyaku within pilgrimage rituals, exploring how these rituals are situated within individuals' meaning-making processes and what kinds of social functions and transformations they embody. Accordingly, the study seeks to understand how Japan's ritual-based religious structure is sustained and transformed in contemporary social and cultural contexts, and how it responds to both individual and collective needs. To achieve this, the study adopts a phenomenological approach, which focuses on how phenomena are experienced and given meaning by individuals, rather than interpreting them through predetermined conceptual frameworks. In this context, pilgrimage is not examined within dogmatic or theological boundaries but through the lived experiences, observations, and meanings ascribed to it by the participants themselves. The motivations of contemporary pilgrims range from spiritual seeking and reconnection with cultural identity to social engagement and aesthetic experience. The study's findings demonstrate that pilgrimage practices in Japan reinforce not only individual spirituality but also social participation, collective identity, and cultural continuity. In this framework, genze riyaku is understood not as something that contradicts the sacred, but as a domain in which the pragmatic and spiritual dimensions of ritual are intertwined within everyday life. This study offers an interpretive perspective on the multidimensional nature of Japanese ritual life and highlights the functional roles of ritual in both individual transformation and the reinforcement of communal belonging.

Keywords: Sociology of Religion, Japanese Religion, Japanese Religiosity, Pilgrimage Rituals, Genze Riyaku.

Giriş

Japonya’da dinî yaşam, Batı merkezli dindarlık tanımlarının sınırlarını aşan, senkretik yapısıyla dikkat çeken ve bireylerin gündelik yaşamlarına içkin bir karakter taşımaktadır. Bu bağlamda Japon dinî yaşantısı, katı inanç sistemlerinden ziyade ritüel merkezli bir pratik alanı olarak şekillenmektedir. Japon toplumu ve din üzerine yapılan araştırmalarda Japonlar, kurumsal dinî aidiyetleri düşük, ancak dinî pratiklere katılım oranları yüksek bir toplum olarak görülmektedir. Japon İstatistiksel Matematik Enstitüsü’nün 1953 ve 2013 yılları arasında 60 yıl boyunca 5 yılda bir tekrarlı olarak gerçekleştirdiği kapsamlı anket çalışmalarında dinî inancı olduğunu belirtenlerin oranı %28-%35 arasında değişirken dini tutumun önemli olduğunu düşünenler %66-%80 arasında değişmektedir.¹ Bu oranlar Japon dindarlığı ve din anlayışının anlaşılması için önemlidir. Bir dinî inanca sahip olduğunu belirtenlerin iki katından fazlası, dinî tutumun önemli olduğunu düşünmektedir. Japonların bir dinî aidiyet belirtmemeleri dinî inanç ve ritüellerden uzak bir yaşam sürdürdükleri anlamına gelmemektedir.² Japon Ulusal Karakter Anketi’ne göre ise Japonların %74’  kişisel bir dinî inanca sahip olmadığını belirtirken, Japonya Genel Sosyal Araştırması’nda (JGSS) bu oran %71 olarak tespit edilmiştir. Bununla birlikte, aynı anketin katılımcılarının %80’i, çalışmanın gerçekleştirildiği son bir yıl içinde en az bir kez iyi şans dilemek için bir dinî mek n  ziyaret etmiştir. %58’i ise iyi şans getirmesi için yanlarında bir muska taşımaktadır.³ Herhangi bir dinî aidiyeti olmadığını belirten bir Japon’un hayatı yine de şintoizm ve Japon Budizm’ine ait ritüeller ile  evrenmektedir. Özel günlerde, mevsim geçişlerinde, yeni yılda, yeni bir iş kurulduğunda, doğumda, ölümde, evlilikte ve çocuklar 3-5-7 yaşlarına geldiğinde gerçekleştirilen birçok ritüel bulunmaktadır. Yeni yılın ilk günü tapınaklarda yeni yıl için dilekler çekilmekte, *engimono*⁴lar alınmakta ve ilk bir haftası *şiçifukujin*⁵ ziyaret edilerek gelen yeni yılın mutlu, bereketli ve talihli geçmesi dilenmektedir.⁶ Bu çelişki gibi görünen durum, Japon dindarlığını anlamak için klasik Batı merkezli inanç tanımlarının ötesine geçmeyi zorunlu kılmakta; özellikle dinin toplumsal ve gündelik yaşamdaki işlevlerini açıklamaya yönelik sosyolojik yaklaşımlara ihtiya i  ne çıkarmaktadır.

Bu çalışmanın merkezinde ve bu dinî anlayışın kilit terimlerinden olan *genze riyaku* kavramı, bireylerin bu dünyaya ait sağlık, refah, mutluluk, başarı ve kötülüklerden korunma gibi isteklerini dinî ritüeller aracılığıyla ifade etmeleri ve bu talepleri ritüel pratikleri içinde

¹ The Institute of Statistical Mathematics, “Study of the Japanese National Character” (Erişim 4 Eylül 2019).

² Ryotaro Uemura, “Visiting Religious Places for Prayer in Japan: How Does Religious Identity Affect Religious Behavior?”, *Review of Religious Research*, 62/1 (2020), 45-65; Satsuki Kawano, *Ritual Practice in Modern Japan: Ordering Place, People, and Action* (Honolulu: University of Hawai’i Press, 2005), 1-6; Ian Reader, “What Constitutes Religious Activity? (II)”, *Japanese Journal of Religious Studies*, 18/4 (1991), 373-376; Winston Davis, *Japanese Religion and Society: Paradigms of Structure and Change* (Albany: State University of New York Press, 1992), 235.

³ Noriko Iwai, “Religious Beliefs and Religious Organizations in Japan based on the JGSS Cumulative Data 2000-2023”, *WAPOR 77th and WAPOR Asia Pacific 7th Joint Annual Conference* 13-14/30 (2024), 4-11.

⁴ Engimono: şans nesnesi. Ian Reader – George Tanabe J. *Practically Religious: Worldly Benefits and the Common Religion in Japan* (Honolulu: University of Hawaii Press, 1998), 46.

⁵ şi ifukujin, şi i-yedi, fuku-talih/şans, jin-tanrı Yedi şans Tanrısı anlamına gelmektedir.

⁶ George William, *Shinto* (New York: Chelsea House Publishers, 2005), 4-9; John Breen - Mark Teeuwen, *A New History of Shinto* (Malden/Oxford: Wiley-Blackwell, 2010), 2; Inge Maria Daniels, “Scooping, Raking, Beckoning Luck: Luck, Agency and The Interdependence of People and Things in Japan”, *The Journal of the Royal Anthropological Institute* 9/4 (2003), 621-623.

anlamlandırmalarıdır. Ian Reader ve George Tanabe'nin belirttiği üzere, Japonya'da pratik dine yön veren bu dünyevî fayda arayışı ne bir sapma ne de basit bir batıl inançtır; bilakis Japon dinî yaşamının tam kalbinde yer alan, köklü ve kurumsal bir olgudur.⁷ *Genze riyaku* kavramı, Batı teolojisinde sıkça başvurulmuş kutsal ve profan ayrımına benzer bir zıtlık içermemektedir; aksine Japon inanç sisteminin kendi bütünlüğü içinde, kutsal olan ile dünyevi olanı ayırtırmayan ve karşılaştırmayan bir dindarlık biçimi olarak değerlendirilmelidir. İnsanlar asırlardır hastalıklardan korunma, bereket veya çocuk sahibi olma gibi gündelik konular için tapınak ve türbelerde dua etmekte, tılsımlar satın almakta ve hac yolculuklarına çıkmaktadır. Bununla birlikte, ziyaretlerini gerçekleştiren bireylerin amacı yalnızca dileklerinin gerçekleşmesi değildir, ziyaretçiler aynı zamanda kutsal ile bir bağ kurma arayışındadır.⁸ Bu anlamda *genze riyaku* kavramı, makalenin devamında da kullanıldığı şekliyle, dünyevi fayda olarak çevrildiğinde dahi din dışı, profan yahut seküler alanları tanımlamak amacıyla değil, bilakis, Japonya'da dinin ritüel aracılığıyla hayatın her alanına nüfuz eden ve somut beklentilerin dinî ritüeller ile nasıl dile getirildiğini açıklayan bir kavram olarak kullanılmaktadır. *Genze riyaku* Japon dinî pratiğinde ritüellerin etkisini artırmakta ve bireylerin belirli hedeflere ulaşma inancını pekiştirmektedir.⁹ Bireylerin dua etme, kutsal mekân ziyaret etme ya da muska edinme gibi eylemleri, yalnızca sembolik değil, aynı zamanda işlevseldir. Tapınaklarda iyi dileklerin ve duaların yazılıp asıldığı tabletler/*emalar* büyük oranda sağlık, zenginlik ve dünya mutluluğu üzerine dilek ve dualar taşımaktadır.¹⁰ Nitekim hac rotaları ve ziyaret noktaları da genellikle belirli faydalar etrafında şekillenmiştir: Örneğin *İnari* tapınakları ticarete bereket için, *Tenjin* tapınakları eğitim ve sınav başarısı için ziyaret edilmektedir.¹¹ Bu çalışmada, *genze riyaku* bir indirgeme olarak değil, Japon dinî pratiklerinin doğasını anlamaya yardımcı bir kavram olarak sosyolojik bir perspektifle ele alınmaktadır.

Bu çalışmada, Japon hac pratiklerinde *genze riyaku* ve manevi deneyimin nasıl iç içe geçtiği, ritüelin bireysel ve toplumsal boyutlarıyla nasıl yeniden üretildiği ele alınmaktadır. *Kumano Kōdō*, *Şikoku Henro*, *İse* ve *Şiçifukujin Meguri* gibi popüler hac rotaları örnekliğinde yürütülen tartışma ile, Japonya'daki hac pratiklerinin, sadece kurumsal dinî aidiyetin bir tezahürü olmadığı, aynı zamanda bireylerin gündelik yaşantılarına anlam kazandıran, sosyal bağları pekiştiren ve kültürel aidiyetlerini yeniden üreten bir işlev üstendiği anlatılmaktadır. Bu çalışma, *genze riyakunun* ritüelin motivasyonel ve işlevsel boyutlarını belirleyen temel bir çerçeve olarak ele alınmasını önermektedir. Bu bağlamda araştırmanın amacı, Japonya'daki modern hac pratiklerini kültürel ve sosyolojik boyutlarıyla inceleyerek, *genze riyakunun* bu pratiklerde nasıl bir yönlendirici rol üstlendiğini, ritüelin bireysel anlam dünyasında nasıl konumlandığını ve toplumsal işlevlerini tartışmaktır.

⁷ Ian Reader ve George Tanabe J. *Practically Religious: Worldly Benefits and the Common Religion in Japan* (Honolulu: University of Hawaii Press, 1998), 14-23.

⁸ Haruka Omichi, "Which Shrine Will Fulfil My Wishes? Selection Criteria in Shinto Spirituality", çev: Dylan L. Toda, *Kokugakuin Japan Studies* 5 (2024), 61-62.

⁹ Reader ve Tanabe J. *Practically Religious*, 14-23.

¹⁰ Ian Reader, "Letters to the Gods – The Form and Meaning of Ema", *Japanese Journal of Religious Studies* 18/1 (1991), 39-43.

¹¹ Aike P. Rots, "The Rediscovery of 'Sacred Sace' in Contemporary Japan: Intrinsic Quality or Discursive Strategy?", *Rethinking "Japanese Studies" from Practices in the Nordic Region*, eds. Liu Jianhui and Mayuko Sano (Kyoto: International Research Center for Japanese Studies, 2014), 31-49.

Japonya’da hac geleneğinin kökenleri, Şintoizm ve Japon Budizm’inin inanç sistemlerine dayanmaktadır. Erken dönem haclar genellikle *kami*lerin¹² kutsal mekânlarına yapılmaktadır.¹³ M.S. 6. yüzyılda Budizm’in Japonya’ya girişiyle, hac yolculuklarına yeni bir boyut eklenmiş ve bu yolculuklar aydınlanma yolculuğu olarak görülmeye başlanmıştır.¹⁴ Heian Dönemi (794–1185), imparatorlar ve aristokratlar tarafından desteklenen *Kumano Kōdō* gibi hac yollarının resmileştiği bir dönem olmuştur.¹⁵ Edo Dönemi’nde (1603–1868) ise gelişen altyapı ve seyahat kısıtlamalarının esnetilmesi neticesinde hac merkezleri halk için daha erişilebilir hale gelmiştir. Japonya çapında farklı kutsal mekanların tek tek ya da birlikte toplu olarak ziyaret edildiği yüzlerce hac rotası bulunmaktadır.¹⁶ Merhamet *Bodhisattva*’sı *Kannon*’a adanmış 33 tapınağın ziyaret edildiği *Saikoku Hacı*, *Kōbō Daişi*’ye adanmış, aydınlanma ve spiritüel farkındalık amaçlanan ve 88 tapınağın ziyaret edildiği *Shikoku Hacı*, *Amaterasu Ōmikami*’ye adanmış ve bir Japon’un ömründe bir kere deneyimlemesi tavsiye edilen *İse Jingu Hacı*, yolcuların ve çocukların koruyucusu *Jizō Hacları* ya da kökenleri Çin, Hindistan ve Japonya’daki farklı inanışlarda olan ve insanlara iyi şans ve talih getirdiğine inanılan 7 ayrı tanrıya adanmış 7 tapınağın ziyaret edildiği *Şiçifukujin Hacı* gibi popüler hac rotaları bu yüzlerce rotadan yalnızca birkaçıdır.¹⁷

Kutsal mekânlar, sıradan bir dünyadan özel bir alana, ruhsal alemlere geçişi sembolize etmektedir. İnsanlar bu mekanlara adım attıklarında, mekâna özgü işaretler ve semboller vasıtasıyla, günlük yaşamdan farklı bir deneyime girdiklerini hissetmektedirler.¹⁸ Bu ziyaretler kültürel ve dinî, çok işlevli bir yapıya sahip olup, ziyaretçiler kendilerini dinî bir kimlikle ilişkilendirmeseler bile birçoğunun kutsal mekânları manevi yönüyle de deneyimledikleri ve ilişkilendikleri gözlemlenmektedir.¹⁹ Bu bağlamda kutsal mekânlar tarihsel olarak inşa edilen ve sosyokültürel anlamlarla şekillenen alanlardır; içsel bir kutsallığın taşıyıcısı olmaktan ziyade ritüeller ve toplumsal tahayyüllerle kutsallaşan yerlerdir.²⁰ Japon tarihinde hac yolculukları yalnızca bireysel dindarlığın bir tezahürü olarak kalmayıp, bazen yetişkinliğe adımı sembolize eden bir geçiş ritüeli, bazen de evlilik ve evlat, yangınlardan

¹² “Kami, ne çoğul ne tekil bir kelimedir ve en basit anlamı ile kutsal demektir. Japon mitolojisindeki tanrılar, tabi ki, kamidir, ancak kami tanrılar ile sınırlı kalmamaktadır. Etkileyici bir büyüklüğe, ihtişama ve güzelliğe sahip dağlar, ağaçlar, nehirler de kutsaldır ve kamidir. Vefat etmiş önemli kişilerin, mesela samuraylar ya da ilim adamları gibi, ruhları da kutsaldır ve kamidir. Ailelerin geçmişte vefat etmiş büyükleri de kamidir. Kamilerin doğal olaylar üzerinde etkileri vardır. İyi ya da kötü olarak kesin ve net bir ayırmaları yoktur, iyi ya da kötü niyetli olabilirler. İnsanlar tarafından kızdırılıp doğal felaketler gibi vasıtalar ile insanları cezalandırabilecekleri gibi, memnun da olup, o yıla bolluk ve bereket de ihsan edebilirler.” Elif Büşra Kocalan, *Müslümanlaşma Sürecine Sosyolojik Bir Yaklaşım: Japon Müslümanlar* (Çorum: Hitit Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Doktora Tezi, 2021), 41.

¹³ Ian Reader, *Religion in Contemporary Japan* (London: Macmillian Press, 1991), 27.

¹⁴ Ian Reader, *Making Pilgrimages: Meaning and Practice in Shikoku* (Honolulu: University of Hawai’i Press, 2005), 45.; Ian Reader, *Pilgrimage: A Short Introduction* (Oxford: Oxford University Press, 2015), 24.

¹⁵ Breen ve Teeuwen, *A New History of Shinto* 41-47; Reader ve Tanabe J. *Practically Religious*, 24-25; Barbara Ambros, “Liminal Journeys: Pilgrimages of Noblewomen in Mid-Heian Japan,” *Japanese Journal of Religious Studies* 24/3-4 (1997), 303-304.

¹⁶ Shinno Toshikazu, “Journeys, Pilgrimages, Excursions: Religious Travels in the Early Modern Period”, çev. Laura Nenzi, *Monumenta Nipponica* 57/4 (2002), 451.

¹⁷ Toshikazu, “Journeys, Pilgrimages, Excursions: Religious Travels in the Early Modern Period”, 447-455.

¹⁸ Reader, *Religion in Contemporary Japan*, 138.

¹⁹ John K. Nelson, “The Very Modern Practice of Visiting a Shinto Shrine,” *Japanese Journal of Religious Studies* 23/1-2 (1996), 147.

²⁰ Rots, “The Rediscovery of ‘Sacred Sace’ in Contemporary Japan”, 36-37.

sığınmak ya da bereketli bir tarım yılı gibi dilekler için muskaların edinildiği kutsal mekan ziyaretleri olarak da yapılmıştır.²¹ Sıklıkla bir topluluk halinde gerçekleştirilen bu hac yolculukları aynı zamanda toplumsal kimliği güçlendiren ve kültürel etkileşimi teşvik eden bir sosyal aktivite işlevi de görmüştür.²² Kutsal mekân ziyaretlerinin başka bir boyutu turistik amaçlı gerçekleştirilen gezilerdir.²³ Özellikle halk için sıkı seyahat kısıtlamalarının olduğu dönemlerde bu tür dinî yolculuklar turistik keşiflere olanak sağlayan nadir fırsatlardandır.²⁴ Hac yolculukları bir yandan inancın bir ifadesi iken diğer yandan gündelik hayatın eğlencelerinden biri olarak görülmüştür. Bu bağlamda, tarihteki, din ve eğlencenin bir arada var olduğu bu hac deneyimlerinin modern dönemin kutsal ve profan ayrımına göre değerlendirilmemesi gerektiğini vurgulanmaktadır.²⁵

Aynı şekilde günümüz Japonya'sında da kutsal mekân ziyaretlerinin kültürel, manevi ve kişisel motivasyonların iç içe geçtiği farklı amaçları bulunmaktadır.²⁶ Bu ziyaretlerde bireyler manevi rehberlik ve teselli, sağlık, başarı ve korunma üzerine dualar etmektedir.²⁷ Bununla birlikte, bu mekânlar tarihi ve kültürel önemleri, estetik mimari yapıları ve festivalleri ile Japon kültür ve geleneklerine ilgi duyan kimselerin de ilgisini çekmektedir.²⁸ Hac ritüelleri Japon dinî geleneğinde bireysel ibadeti, toplumsal katılımı ve kutsal mekanlarla kurulan ilişkiyi bütünleştirmektedir.²⁹ Örneğin, 88 tapınaktan oluşan *Shikoku Henro* hac rotası uzun ve yürüyerek tamamlanması zorlu bir güzergâhtır. Bu yönüyle, katılımcılar için yalnızca bir dinî deneyim değil, aynı zamanda bedensel dayanıklılığı artırmaya yönelik fiziksel bir çaba ve ruhsal sabır pratiği olarak da anlam kazanmaktadır.³⁰ Buna karşılık, grup halinde düzenlenen bu hac yolculukları, bireylerin toplumsal aidiyetlerini pekiştirmelerine, birlikte hareket etme bilinci geliştirmelerine ve sosyal bağlarını güçlendirmelerine hizmet etmektedir.³¹

Kutsal mekânların *power spots* olarak markalaştırılıp popülerleştirilmesi, bu alanların hem modern spiritüel destinasyonlar olarak görülmesine hem de farklı ziyaretçi kitlelerine hitap etmesine yol açmıştır. Bu mekanlar, bir yandan bir tür doğal ve spiritüel enerjiyle

²¹ Toshikazu, "Journeys, Pilgrimages, Excursions", 457-459; Breen ve Teeuwen, *A New History of Shinto*, 57; Ambros, "Liminal Journeys: Pilgrimages of Noblewomen in Mid-Heian Japan", 329; Winston Davis, "Pilgrimage and World Renewal: A Study of Religion and Social Values in Tokugawa Japan, Part I", *History of Religions* 23/2 (1983), 105.

²² Ian Reader, "Constructing Identities through the Shikoku Pilgrimage", *Japanese Journal of Religious Studies* 48/2 (2021), 307-310; Oliver Statler, *Japanese Pilgrimage* (New York: William Morrow, 1983); Winston Davis, "Pilgrimage and World Renewal: A Study of Religion and Social Values in Tokugawa Japan, Part II", *History of Religions* 23/3 (1984), 200-203.

²³ Toshikazu, "Journeys, Pilgrimages, Excursions", 469; Ambros, "Liminal Journeys: Pilgrimages of Noblewomen in Mid-Heian Japan," 305-306; Breen ve Teeuwen, *A New History of Shinto*, 58; Davis, "Pilgrimage and World Renewal, Part I", 105.

²⁴ Reader, *Making Pilgrimage*, 101.

²⁵ Toshikazu, "Journeys, Pilgrimages, Excursions", 469.

²⁶ Reader, *Making Pilgrimages*, 75-106.

²⁷ Uemura, "Visiting Religious Places for Prayer in Japan", 8.

²⁸ Ian Reader, *Pilgrimage in the Marketplace* (New York: Routledge, 2013), 100-106; Reader, *Making Pilgrimages*, 75-106.

²⁹ Ian Reader ve Paul L. Swanson, "Pilgrimage in the Japanese Religious Tradition", *Japanese Journal of Religious Studies* 24/ 3-4, (1997), 225-240.

³⁰ Reader, "Constructing Identities through the Shikoku Pilgrimage", 301.

³¹ Reader, *Making Pilgrimages*, 27-28; Reader, *Pilgrimage in the Marketplace*, 171-172; John K. Nelson, "The Very Modern Practice of Visiting a Shinto Shrine," *Japanese Journal of Religious Studies* 23/1-2 (1996), 119-120; Reader, *Religion in Contemporary Japan*, 158; Michael K. Roemer, "Religion and Subjective Well-Being in Japan," *Review of Religious Research* 51/4 (2010), 411-427.

ilişkilendirilerek bireysel arayışlara cevap verirken; diğer yandan birçok kişi için hâlen kutsalın geleneksel olarak tecrübe edildiği mekânlar olarak işlev görmektedir.³² Dolayısıyla bu süreç yalnızca modern tüketim kültürünün etkisiyle gerçekleşen seküler bir markalaşma değil, aynı zamanda kutsal olanın yeni biçimlerde yeniden tezahür edişi olarak da okunmalıdır.³³ Shin Yasuda, Japonya'daki *power spot* fenomeninin, geleneksel dinî meşruiyetin yerini alan yeni bir spiritüel meşruiyet biçimi oluşturduğunu belirtmektedir.³⁴ *İse* ve *Tokyo Daijingu* gibi kutsal mekanlar genç nesillerin de ilgisini çekecek şekilde spiritüel enerji deneyimi sunan duraklar haline gelmiştir.³⁵ Bu eğilim, kadim hac mekânlarının modern tüketim kültürü ve Yeni Çağ spiritüalizmiyle harmanlanarak yeniden yorumlandığını göstermektedir.³⁶ Bu yönüyle modern hac deneyimi, bir yandan gelenekten kopmadan sürerken, bir yandan da katılımcının kişisel spiritüel arayışlara cevap veren daha bireysel bir boyut kazanmıştır. Bu bağlamda *power spot* olgusu, bir yandan modernleşmenin getirdiği bireysel spiritüel arayışlara hitap ederken, diğer yandan kutsal olanın yeniden üretildiği, yorumlandığı ve deneyimlendiği hiyerofanik alanlar olarak varlığını sürdürmektedir.³⁷ Bu yönüyle söz konusu mekânlar, sadece seküler bir yeniden çerçeveleme sürecine değil, aynı zamanda dinî anlamın dönüşen ifade biçimlerine de işaret etmektedir.

Uluslararası literatürde Japon hac pratikleri üzerine yapılan araştırmalar zengin bir birikim sunmaktadır. Japonya'daki dinî pratiğin itici gücü olan *genze riyaku* arayışının bir sapma veya batıl bir inanç olmayıp bilakis Japon dinî yaşamının merkezinde yer alan köklü bir unsur olduğunu ortaya konulmuş³⁸ ve 19. yüzyılın yeni dinî hareketler ve Şinto ritüelleri dahil, dünyevi nimet arayışının Japon inanç geleneğinde eskiden beri merkezi bir yer tuttuğu tartışılmıştır.³⁹ Benzer şekilde, modern Japonya'da ritüellerin geleneksel ve modern yaşam biçimleri arasında bir köprü işlevi gördüğü; kutsal mekân ziyaretlerinin yalnızca kurumsal dinî aidiyetten değil, kültürel ve toplumsal nedenlerle de sürdürülebildiği gösterilerek ritüelin sosyokültürel boyutuna dikkat çekilmiştir.⁴⁰ Çağdaş Japon toplumunda maneviyatın giderek bireyselleşerek kurumsal dinin dışında arandığını vurgulanmıştır.⁴¹ Türkiye'de ise Japon dinî yaşamına dair akademik ilgi daha çok son yıllarda artış göstermektedir. Bu çerçevede yapılan çalışmalar, Budizm'in Japonya'ya giriş süreci, Şinto inançlarıyla etkileşimi ve yerelleşme biçimlerine dair tarihsel analizleri,⁴² halk inancında *kami* kavramının doğa, atalar ve gündelik hayatla iç içe geçmiş çok yönlü kutsallık biçimleriyle ilişkisi ve Şinto ritüellerinin bu çerçevede

³² Rots, "The Rediscovery of 'Sacred Sace' in Contemporary Japan", 43-44.

³³ Caleb Carter, "Power Spots and the Charged Landscape of Shinto", *Japanese Journal of Religious Studies* 45/1 (2018), 145-169.

³⁴ Shin Yasuda, "Spiritual Legitimacy in Contemporary Japan: A Case Study of the Power Spot Phenomenon and the Haruna Shrine, Gunma", *Religions* 12/ 177 (2021), 1.

³⁵ Akiko Komura, "Japonya'daki İslam Tarihi'nden Bakışla Japon Maneviyatı", çev. Yetkin Karaoğlu, *Ordu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1/1 (2023), 182-184.

³⁶ Carter, "Power Spots and the Charged Landscape of Shinto", 148-150.

³⁷ Padoan, "Reassembling The Lucky Gods", 75-97; Carter, "Power Spots and the Charged Landscape of Shinto", 147-148.

³⁸ Reader ve Tanabe J. *Practically Religious*.

³⁹ Helen Hardacre, *Shinto: A History* (New York: Oxford University Press, 2017).

⁴⁰ Kawano, *Ritual Practice in Modern Japan*.

⁴¹ Kumi Kato ve Ricardo Nicolas Prozano, "Spirituality and Tourism in Japanese Pilgrimage Sites: Exploring the Intersection through the Case of Kumano Kodo", *Fieldwork in Religion*, 13/1 (2018), 22-43.

⁴² Hüsamettin Karataş, "Erken Dönem Japon Budizmi", *F. Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi* 18/2 (2013), 53-67.

ritüel merkezli bir yapı sergilediği,⁴³ Zen Budizmi’nde *satori* deneyiminin sadece bireysel bir aydınlanma değil, aynı zamanda toplumsal fayda üretme işleviyle de anlam kazandığı,⁴⁴ Japon dinî folklorunun sembolik ve mitolojik boyutları,⁴⁵ Japon dinî bayramlarının tarihsel dönüşümü ve dinin kültürel yaşantı içindeki konumu⁴⁶ ve Japon yeni dinî hareketlerin halk inançlarına dayalı senkretik yapıları, esnek örgütlenme tarzları ve bireysel maneviyata verdikleri önem⁴⁷ gibi temalar ele alınmıştır. Bu çalışma, Japonya’daki hac pratiklerini yalnızca betimlemekle yetinmeyip, *genze riyaku* kavramı çerçevesinde bu ritüellerin bireysel, toplumsal ve kültürel işlevlerini fenomenolojik bir yaklaşımla analiz ederek alana özgün bir katkı sunmaktadır.

Bu çalışma, Japonya’daki modern hac pratiklerinde *genze riyaku* kavramının bireysel ve toplumsal düzeyde nasıl deneyimlendiğini anlamak amacıyla fenomenolojik bir yaklaşımla gerçekleştirilmiştir. Fenomenolojik yaklaşım, olguları önceden tanımlanmış kuramsal çerçeveler üzerinden değil, bireylerin bu olgularla kurduğu öznel ilişkiler ve deneyimlenme biçimleri üzerinden ele almaktadır.⁴⁸ Bu bağlamda çalışma, hac kavramını dogmatik ve teolojik sınırlarla tanımlamaktan ziyade, bireylerin hac deneyimine yükledikleri anlamlar üzerinden değerlendirmektedir. Japonya’daki ritüel uygulamaları, katılımcıların niyetleri bakımından oldukça çeşitlidir. Bazı bireyler için hac yolculuğu spiritüel bir arayışın parçası iken, bazıları için kültürel mirasla bağlantı kurma, estetik bir yolculuk yaşama ya da toplumsal aidiyet duygusunu sürdürme biçimi olabilmektedir. Bir dağın zirvesi bir kişi için kutsal bir hac mekânıken bir başkası için doğa yürüyüşü yeri olarak görülebilmektedir.⁴⁹

Bu yaklaşım, Japonya’daki dindarlık biçimlerinin ritüel merkezli karakterini anlamada işlevsel olduğu kadar, kutsal mekânlara yapılan ziyaretlerin farklı niyetler, beklentiler ve yaşam tarzları içinde nasıl yeniden anlamlandırıldığını incelemeye de olanak sağlamaktadır. Dolayısıyla çalışma, kutsal olanla kurulan ilişkiyi bireyin yaşantısı içinde ele alarak, ritüellerin hem manevi hem de pragmatik anlam katmanlarını ortaya koymayı hedeflemektedir. Hac yolculuklarını deneyimleyen bireylerin kişisel anlatıları, gözlemleri ve motivasyonları doğrultusunda, ortaklaşan ve ayrılan ritüel deneyim biçimleri analiz edilmiştir. Bu bağlamda kullanılan fenomenolojik yaklaşım, sadece ritüelin bireysel olarak nasıl yaşandığını değil, aynı zamanda bu deneyimlerin toplumsal bağlam içindeki dönüşümünü anlamak için de uygun bir zemin sunmaktadır.

⁴³ Hüsamettin Karataş, “Japon Halk Dini Geleneginde Kami Kültü”, *The Journal of Academic Social Science Studies* 13/79 (2020), 307-319.

⁴⁴ Merve Susuz Aygöl, “Japon Zen Budizminde Aydınlanma (Satori): Aşkın Bir Deneyimin Somut ve Dünyevi Yansımaları”, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 64/2 (2023), 743-776.

⁴⁵ Mevlüde Köroğlu Yetkin, “Denizin Japon Halk İnançlarına Etkisi: Maitreya’nın Gemisi Örneği”, *Rize İlahiyat Dergisi* 28 (2025), 217-227.

⁴⁶ Halil İbrahim Şenavcu, “Geçmişten Günümüze Japonlar Neden Üç Farklı Çocuk Bayramı Kutlar?”, *Güncel Dini Meseler ve Çözümler*, ed. Mehmet Dirik vd. (Kayseri: Kimlik Yayınları, 2024), 91-104.

⁴⁷ Yetkin Karaoğlu, “Japon Yeni Dinî Hareketi Ōmoto’nun Dinî-Fenomenolojik Tarihi”, *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 23/1 (2023), 311-336; Yetkin Karaoğlu, “Japon Yeni Dinî Hareketi Ōmoto’nun Mâbet Görevlileri, Ritüel Kavramları ve İbadetleri”, *Amasya İlahiyat Dergisi* 21 (2023), 341-384; Yetkin Karaoğlu ve Ayhan Kuşçulu, “Japon Yeni Dinî Hareketlerine Genel bir Bakış”, *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 22/1 (2022).

⁴⁸ John W. Creswell, *Nitel Araştırma Yöntemleri – Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Desenleri*, çev. Mesut Bütün ve Selçuk Beşir Demir (Ankara, Siyasal Kitabevi, 2020); Dermot Moran, *Introduction to the Phenomenology* (London: Routledge, 1999), 4.

⁴⁹ Reader ve Swanson, “Pilgrimage in the Japanese Religious Tradition”, 228-229.

1. Kutsal Mekân Ziyaretlerinin İşlevleri

Modern Japon toplumunda ritüeller, hem bireylerin yaşamlarını anlamlandırmalarına yardımcı olmakta hem de toplumsal düzenin sürdürülmesi, sosyal ilişkilerin pekiştirilmesi ve kültürel mirasın aktarılması açısından önemli işlevler üstlenmektedir. Bu çerçevede ritüeller bir yandan bireysel inançla doğrudan ilişki kuran manevi pratikler olarak sürdürülürken, diğer yandan toplumsal normların, ailevi görevlerin ve geleneksel yaşamın bir parçası olarak da yaşanmaktadır. Bu çok katmanlı yapı, dinî olanla toplumsal olanın birbirinden kesin sınırlarla ayrılamayacağını göstermektedir. Nitekim Satsuki Kawano, ritüellerin Japonya'da geleneksel ve modern yaşam biçimlerini birleştiren bir köprü görevi gördüğünü vurgulamaktadır.⁵⁰ Kutsal mekanlar yalnızca dinî aidiyet temelli değil, aynı zamanda kültürel ve geleneksel nedenlerle de ziyaret edilebilmektedir. Birçok ziyaretçi, tapınağın teolojik yönlerini bilmemekle birlikte, bu ritüellere toplumsal normlara ve aile geleneklerine bağlılık içinde ve katılmaktadır.⁵¹ Japonya'da dinî ritüellerin birçoğu, bireysel dinî aidiyetlerinden ziyade toplumsal normlar ve kültürel pratiklerle ilişkilendirilebilmektedir. Örneğin, bireysel olarak dinî bir inanca sahip olmadığını belirten birçok Japon evlerinde *kamidana*⁵² ve *butsudan*⁵³ bulundurmakta ve atalara saygı ve ruhları anma amacıyla düzenlenen *obon*⁵⁴ festivaline katılmaktadır.⁵⁵ Bu bağlamda, dinî ritüellerin yalnızca bireysel inançtan kaynaklanmadığı, aynı zamanda toplumsal yapılar içinde yaşayan bireyler tarafından inançla harmanlanmış bir kültürel süreklilik biçiminde tecrübe edildiği söylenebilir.

Bununla birlikte, Japon dinî ritüellerini yalnızca aileye veya topluma karşı bir sorumluluk ya da kültürel katılım biçimi olarak değerlendirmek, bu pratiklerin taşıdığı çok katmanlı anlam dünyasını kavramada indirgemeci bir bakış açısını beraberinde getirmektedir. Bu tür bir yaklaşım, ritüellerin yalnızca toplumsal normları pekiştiren eylemler olmadığını; aynı zamanda bireylerin hem manevî hem de bu dünyaya ilişkin beklentilerini ifade ettikleri hiyerofanik yapılar olduğunu göz ardı edebilir. Japon dinî pratiği, ritüel merkezli yapıyla bireylerin kutsal olanla ilişkilerini doktriner değil, yaşantısal ve işlevsel düzlemde kurdukları bir alan sunmaktadır. Bu bağlamda *genze riyaku* kavramı, ritüellerin yalnızca sosyal değil, aynı zamanda bireysel, manevî ve pragmatik anlam katmanlarıyla da işlediğini ortaya koymaktadır.

Günümüz Japonya'sında kutsal mekânlara yapılan ziyaretler, geçmişte de olduğu gibi, çeşitli motivasyonlar ile gerçekleştirilebilmektedir. Bu yolculuklara katılan bireylerin bir kısmı, klasik anlamda dinî bir niyetle yola çıkmakta; ruhsal bir yenilenme, manevî tatmin ya da inançsal bağlılık çerçevesinde bu pratikleri sürdürmektedir. Bununla birlikte, bazı bireyler bu rotalara tarihsel veya estetik nedenlerle ilgi duymakta; kutsal mekânları kültürel mirasın bir parçası olarak deneyimlemeyi tercih etmektedir. Kimileri ise bu tür seyahatleri kişisel gelişim, zihinsel arınma ya da şehir yaşamının stresinden uzaklaşma amacıyla gerçekleştirmektedir. Ziyaret edilecek kutsal mekânlar, bireyin dileğini gerçekleştirme

⁵⁰ Kawano, *Ritual Practice in Modern Japan*, 2.

⁵¹ Nelson, "The Very Modern Practice of Visiting a Shinto Shrine," 117-148; Davis, "Pilgrimage and World Renewal, Part I", 105.

⁵² Kamidana, Japon evlerinde bulunan ve *kamileri* anmak amacıyla kullanılan küçük Şinto sunaklarıdır.

⁵³ Butsudan, Japon evlerinde bulunan ve atalara dua etmek için kullanılan küçük ev sunaklarıdır.

⁵⁴ Obon, Japonya'da her yıl ağustos ayında ataların ruhlarını anmak ve onlara saygı göstermek amacıyla düzenlenen geleneksel bir Budist festivalidir.

⁵⁵ Kawano, *Ritual Practice in Modern Japan*, 13; 21-25.

potansiyeline sahipliklerine göre seçilmekle birlikte, kutsal ile duygusal bir uyum hissi kurulabilecek, bireyin kendini huzurlu ve yakın hissedebileceği yerler olmasına da dikkat edilmektedir.⁵⁶ Bu durum, Japonya'daki hac kavramının günümüzde dinî, kültürel ve bireysel motivasyonların kesiştiği çok katmanlı bir deneyim alanı hâline geldiğini göstermektedir. Dolayısıyla bu bölümde, kutsal mekânlara yapılan bu ziyaretlerin modern işlevleri; manevî arayış, kültürel mirasın ve kimliğin korunması, sağlık ve refah, toplumsal katılım ve aidiyet başlıkları altında ele alınmıştır.

1.1. Manevi Arayış

Japonya'daki hac ve kutsal mekân ziyaretlerinin en önemli modern işlevlerinden biri, bireylerin manevî arayışlarına cevap vermesidir. Japon hac motivasyonları üzerine yapılan çalışmalarda öne çıkan merkezi temalardan biri ruhsal büyüme ve manevi arayıştır.⁵⁷ Reader geleneksel haccın çoğunlukla katı dinî sınırlar içinde çerçelendiğini, ancak günümüzde hac yolculuğuna çıkanların daha bireysel bir maneviyat anlayışıyla harekete geçtiğini vurgulamaktadır. Bu değişim, insanların kurumsal dinî kimlikler ve vazifelerden ziyade kişisel iç gözlem ve yaşam dengesi için yolculuğa çıktığı daha geniş bir küresel spiritüalizm trendiyle de uyum göstermektedir.⁵⁸ 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Japon toplumunda kurumsal dinî bağlılıkların zayıfladığı, fakat bunun yerine bireysel spiritüel arayışların yükseldiği tartışılmaktadır.⁵⁹ Bu bağlamda, Japon hacıların kendileriyle yeniden bağlantı kurmak ya da huzur aramak gibi motivasyonlarının, sadece bireysel ihtiyaçlardan değil, aynı zamanda toplumsal yapıların ve değerlerin dönüşümünden etkilendiğini söylemek mümkündür.

Araştırmalar, Japon hacıların kendileriyle yeniden bağlantı kurmak, huzur aramak veya büyük yaşam geçişlerinde sorularına cevap bulmak amacıyla hac yolculuğuna çıktıklarını göstermektedir. Günümüz hacıları bu deneyimi sıklıkla modern hayatın baskılarından uzaklaşmak, bağlantıyı kesip doğayla yeniden buluşmak olarak tanımlamaktadır. Bu iç huzur arayışı, hac yolculuğunu sadece kutsal mekanlara yapılan bir seyahat değil, aynı zamanda kendini fark etme yolculuğu olarak yeniden yorumlayan bir anlayışı yansıtmaktadır ve kurumsal ve dışsal bir dinî bağlılıktan içsel bir manevi keşfe doğru bir dönüşü vurgulamaktadır.⁶⁰ Dinî ritüellere katılım ve kutsal mekân ziyaretleri katılımcılara kişisel veya ailevi zorluklarda duygusal ve manevi destek sağlamaktadır. Ritüeller sayesinde katılımcılar manevi huzur ve koruma hissetmektedir.⁶¹ Bu tür ziyaretler bireyler için bir manevi arayış yolculuğu olarak mühim işlevler yerine getirmektedirler.

⁵⁶ Omichi, "Which Shrine Will Fulfil My Wishes?", 60-64.

⁵⁷ Reader, *Making Pilgrimages*, 262; Carmen Blacker, *The Catalpa Bow: A Study of Shamanistic Practices in Japan* (London: George Allen & Unwin, 1975); 167.

⁵⁸ Reader, *Making Pilgrimages*, 27-29. Reader, *Pilgrimage in the Marketplace*, 150-157; Kang, "Contested Pilgrimage: Shikoku Henro and Dark Tourism", 6.

⁵⁹ Yasuda, "Spiritual Legitimacy in Contemporary Japan", 2-3; Susumu Shimazono, "Kurtuluştan Ma'neviyata. Doğu Asya'dan Bakışla Dinlerin Güncel Dönüşümü", çev: Yetkin Karaoğlu, *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 19/2 (2020), 1195-1197.

⁶⁰ Reader, "Constructing Identities through the Shikoku Pilgrimage", 302-305.

⁶¹ Reader, *Making Pilgrimages*, 82-92; Reader, *Pilgrimage in the Marketplace*, 53-59; Aike P. Rots, *Shinto, Nature and Ideology in Contemporary Japan: Making Sacred Forests* (London/New York: Bloomsbury, 2019); John K. Nelson, *A Year in the Life of a Shinto Shrine* (Seattle: University of Washington Press, 1996); Michael K. Roemer, "Ritual Participation and Social Support in a Major Japanese Festival", *Journal for the Scientific Study of Religion* 46/2 (2007), 193-194.

Japonya'nın en bilinen haclarından *Şikoku Henro*, katılımcılarına derin bir içsel yolculuk yaşatma potansiyeliyle anılmaktadır. Yaklaşık 1.200 kilometrelik bu zorlu rota, *Şingon Budizmi*'nin kurucusu *Kobo Daişi*'nin hatırasına 88 tapınağı ziyaret etmeyi içermektedir.⁶² *Şikoku* hacı yalnızca dinî bir deneyim değildir; bedensel dayanıklılık gerektiren fiziksel bir çaba ve aynı zamanda ruhsal sabır pratiği olarak da anlam kazanmaktadır.⁶³ Rota geleneksel olarak dört bölüme ayrılmakta ve her bir bölge, hacının manevî gelişiminde bir aşamayı simgelemektedir, böylece *Şikoku* hac yolculuğuna katılanlar sembolik olarak *Buddha*'nın aydınlanma yolunu tekrarlamaktadır.⁶⁴ Modern dönemde *Şikoku* hacı profillerine bakıldığında ise motivasyonların çeşitlendiği görülmektedir. Bir kısım hacı, geçmiş dönemlerin izini sürerek kültürel bir deneyim yaşamak isterken; bir kısmı iş, aile gibi hayatındaki büyük değişimleri anlamlandırmak, kendini keşfetmek ve modern dünyadan bir süreliğine kopmak gibi amaçlarla bu yolculuğa çıkmaktadır.⁶⁵ Reader'ın çalışmasında, özellikle emeklilik dönemine giren veya yaşamında yeni bir yön arayan bireyler için *Şikoku* hac yolculuğu, ritüel katılımın ötesinde kişisel yeniden doğuşun ve bireysel kimliğin yeniden inşasının bir biçimine dönüşmektedir.⁶⁶ Bu yönüyle *Şikoku Henro*, bireylere fiziksel ve ruhsal arınma sunarak bireylerin arayışlarında önemli bir işlev görmektedir.

Bir diğer tarihî hac rotası olan *Kumano Kōdō*, Japonya'nın dağlık coğrafyasında yer alan ve tarih boyunca hem aristokratlar hem de halk tarafından ziyaret edilen bir hac rotasıdır ve spiritüel arayış motivasyonunu güçlü biçimde destekleyen, doğayla iç içe bir hac deneyimi sunmaktadır.⁶⁷ Antropolog Kumi Kato ve ekibinin yaptığı bir çalışma, *Kumano Kōdō* örneğinde maneviyat ve turizmin kesişimini incelemekte ve günümüz toplumunda maneviyatın giderek bireyselleşip kurumsal dinin dışında arandığını vurgulamaktadır. Kato'ya göre günümüz insanı için maneviyat, geleneksel dinî organizasyonlardan bağımsız, eklektik unsurları bir araya getiren kendini keşfetme ve tefekkür arayışı olarak anlaşılmaktadır.⁶⁸

Japonya'daki modern hac pratikleri, geleneksel ritüel biçimlerin güncel yaşam koşulları ve bireysel arayışlarla harmanlandığı deneyimler sunmaktadır. Bireyler için bu yolculuklar yalnızca kutsal mekânlara yapılan ziyaretler değil, aynı zamanda içsel dönüşüm, yaşam krizleriyle baş etme ve ruhsal denge kurma süreçlerinin bir parçası hâline gelmiştir. Bu çerçevede hem *Şikoku Henro* hem de *Kumano Kōdō* gibi rotalar, çağdaş Japon toplumunda maneviyatın kurumsal sınırların ötesine geçerek bireyselleştiği ve yeniden anlam kazandığı hac biçimleri olarak öne çıkmaktadır.

⁶² Reader, *Pilgrimage in the Marketplace*, 172.

⁶³ John A. Shultz, "The Way to Gyō: Priestly Asceticism on the Shikoku Henro", *Japanese Journal of Religious Studies* 43/2 (2016), 285-286; Ian Reader, "Constructing Identities through the Shikoku Pilgrimage", *Japanese Journal of Religious Studies* 48/2 (2021), 301.

⁶⁴ Frank L. Chance, "Sacred Mountains of Japan, with a Particular Look at the Shikoku Pilgrimage", *Education About Asia* 21/3 (2016), 39.

⁶⁵ Him Lal Ghimire, "SHIKOKU: Japan's Authentic Buddhist Pilgrimage Circuit", *Journal of Japanese Studies Exploring Multidisciplinarity* 1/1 (2022), 395-397.

⁶⁶ Reader, "Constructing Identities through the Shikoku Pilgrimage", 303-306.

⁶⁷ Hiroko Yasuda, "World Heritage and Cultural Tourism in Japan", *International Journal of Culture, Tourism and Hospitality Research* 4/4 (2010), 368.

⁶⁸ Kato ve Prozano, "Spirituality and Tourism in Japanese Pilgrimage Sites", 22-43.

1.2. Kültürel Mirasın ve Kimliğin Korunması

Japonya’da hac rotaları ve kutsal mekân ziyaretleri, yüzyıllardır süregelen ritüeller aracılığıyla kültürel mirasın kuşaklar arası aktarımında önemli rol oynamaktadır. Tapınaklar Japonya’nın kültürel mirasının sembolleri olarak geçmişle bağlantı kurma ve toplumsal kimliği sürdürme işlevi görmektedir.⁶⁹ Hac merkezi ziyaretleri günümüzde de geçmişte olduğu gibi hem dinî hem kültürel amaçlarla olarak yapılabilmektedir.⁷⁰ Hac yolculuğu Japonların kültürel miraslarıyla yeniden bağ kurmaları için bir yol sunmakta ve özellikle küreselleşmenin geleneksel kültürel sınırları zorladığı bir dönemde bu işlev önem kazanmaktadır.⁷¹ Japon toplumunun yüzyıllardır bir parçası olan hac yolculuklarına katılarak, hacılar kültürel kimliklerini devam ettirebilmekte ve atalarıyla olan bağlantılarını sürdürebilmektedir. Hacılar manevi ve kültürel açıdan önemli olan kutsal mekanları ziyaret ederek, Japonların dinî tarihleriyle ilişkilendirilen kültürel anlatıların mekânlarını gözlemleme imkânı bulmaktadır.⁷² Dinî ritüeller yerel kültürü ve gelenekleri korunması, bireysel ve toplumsal düzeyde sürdürülmesi ve Japon kimliğinin ve kültürel mirasının devamlılığına katkı sağlamaktadır.⁷³

Hac rotaları, tekrar eden davranış kalıpları ve sembolik eylemler bütünü olarak, kolektif hafızayı diri tutmaktadır. Örneğin, *Şikoku Henro*’da her tapınakta okunan *sutralar* ve hacıların birbirine geleneksel selamı, yüzyıllar öncesinden bugüne kadar neredeyse değişmeden aktarılmıştır. Hacılar beyaz giysiler ve konik şapkalarla yola çıkarak, her tapınakta *sutralar* okuyup mühür defteri için mühür almaktadırlar. Bu ritüeller, geçmişin izini günümüzde de sürdürerek inanç pratiğinde süreklilik sağlamaktadır. Ritüellerin çağdaş bağlamda da canlılığını koruması, yalnızca biçimsel bir tekrarı değil, aynı zamanda kültürel belleğin yeniden üretilmesini ifade etmektedir. Nitekim Reader, *Şikoku*’ya özgü hac kültürünün bireylerin yerel ya da ulusal kimlikleriyle bağ kurmalarında da sembolik bir rol üstlendiğini vurgulamaktadır.⁷⁴ Hac rotası, modern tanıtım materyallerinde ve medya anlatılarında kayıp Japonya’yı bulma temasıyla sunulmakta; şehir hayatından bunalanlara eski ve hakiki Japon ruhunu deneyimleme imkânı vadetmektedir.⁷⁵ Bu tür söylemler hac yolunu, kültürel miras ve millî kimlik bağlamında yeniden tanımlamaktadır. Nitekim *Şikoku Hacı*’na katılan bireylerin motivasyonları, bu rotanın Japon kültürel ve dinî mirasını farklı düzlemlerde deneyimlemeye duyulan arzuyu yansıtmaktadır; katılımcıların beklentileri arasında *Şikoku*’nun özgün kültürünü tanımak, ruhsal gelişim yaşamak, yerel halkla etkileşime geçmek ve Japon kültürünün derinliklerine temas etmek gibi amaçlar öne çıkmaktadır.⁷⁶ Bu bağlamda *Şikoku Henro*, geleneksel ritüelin tekrarı yoluyla kültürel mirası

⁶⁹ John K. Nelson, “The Very Modern Practice of Visiting a Shinto Shrine,” *Japanese Journal of Religious Studies* 23/1-2 (1996), 119-120; Reader, “Constructing Identities through the Shikoku Pilgrimage”, 309; Sara Kang, “Contested Pilgrimage: Shikoku Henro and Dark Tourism”, *The Asia-Pacific Journal* 17/6 (2019), 12-14; Rots, “The Rediscovery of ‘Sacred Sace’ in Contemporary Japan”, 37.

⁷⁰ Ambros, “Liminal Journeys: Pilgrimages of Noblewomen in Mid-Heian Japan,” 305-306.

⁷¹ Reader, *Religion in Contemporary Japan*, 158.

⁷² Reader, *Making Pilgrimages*, 156.

⁷³ Michael K. Roemer, “Shinto Festival Involvement and Sense of Self in Contemporary Japan”, *Japan Forum* 22/3-4 (2010), 500-504; Roemer, “Ritual Participation and Social Support in a Major Japanese Festival”, 185-200.

⁷⁴ Reader, “Constructing Identities through the Shikoku Pilgrimage”, 309.

⁷⁵ Reader, “The Pilgrimage and National Identity”, 311.

⁷⁶ Ghimire, “SHIKOKU: Japan’s Authentic Buddhist Pilgrimage Circuit”, 395-397.

canlı tutarken, bireylerin bu mirası kendi hayatlarına anlamlı biçimlerde dahil etmelerini sağlayarak kültürel kimliğin hem korunmasına hem de bireysel düzeyde yeniden kurulmasına imkân tanımaktadır.

Şiçifukujin temsil ettikleri güzel şans, talih, uzun ömür, sağlık, aşk ve bolluk ile yeni yılın ilk günleri en çok ziyaret edilen tanrılardandır. *Şiçifukujin* hac ritüelinde, yeni yılın ilk günlerinde inananlar, bu yedi tanrıya adanmış ve bir gün içerisinde yürüyerek bitirilebilecek mesafede bulunan yedi ayrı tapınağı tek tek ziyaret ederek önlerindeki yeni yıl için güzel dileklerde bulunmaktadırlar. *Şiçifukujin Meguri*, yalnızca bireysel dinî motivasyonları değil, aynı zamanda kültürel sürekliliği ve kolektif kimliğin yeniden üretimini de besleyen güçlü bir sembolik yapı sunmaktadır. Japonların yaklaşık %80'inden fazlasının yeni yılın ilk günlerinde tapınak ziyareti gerçekleştirmesi,⁷⁷ bu dönemin toplumsal bellekte taşıdığı önemi yansıtmaktadır. Edo dönemine uzanan bu ritüel, farklı inanç sistemlerinden gelen yedi tanrının — *Ebisu*, *Daikokuten*, *Benzaiten*, *Bişamonten*, *Fukurokuju*, *Jurojin* ve *Hotei* — ortak bir hac güzergâhında birleşmesiyle, Japon dinî evreninin senkretik yapısını görünür kılmaktadır.⁷⁸ Her biri farklı kültürel ve dinî kökene sahip bu tanrılar, birlikte *takara-bune* adlı efsanevi bir gemide şans, bereket, sağlık ve uzun ömür getiren figürler olarak tasvir edilmekte ve özellikle yeni yıl ritüelleri aracılığıyla nesilden nesile aktarılmaktadır.⁷⁹ Ziyaretçiler, bu tanrılara adanmış yedi kutsal mekânı bir gün içinde yürüyerek ziyaret etmekte, özel mühür defterlerine her bir tapınaktan sembolik izler toplamaktadır. Ritüelin bu biçimde gerçekleştirilmesi, sadece inançsal değil aynı zamanda kültürel bir uygulamayı sürdürme anlamı taşımaktadır. Tapınaklarda alınan mühürler, kişisel bir kutsal hatıra ve kolektif bir geleneğe bağlılığın göstergesi olarak işlev görmektedir. Aynı zamanda bu ritüelin, yılın başında refah, huzur ve sağlık dilemeyi merkeze alması, *genze riyaku* anlayışıyla da bire bir örtüşmektedir. *Şiçifukujin*'e duyulan ilgi, yalnızca onların dinî karakterlerinden değil, aynı zamanda Japon toplumunun pratik, dünyevi ve yaşanabilir bir kutsallık anlayışına hitap etmelerinden kaynaklanmaktadır.⁸⁰ Böylece *Şiçifukujin Meguri*, geleneksel bir dinî pratik olmasının ötesinde, Japon kimliğinin yaşanan dünyaya yönelik inşa edilen anlamlar üzerinden nasıl şekillendiğini ve bu anlamların ritüel yoluyla nasıl kuşaktan kuşağa aktarıldığını gösteren güçlü bir örnek haline gelmektedir.

Kumano Kōdō'nun günümüzde yeniden canlandırılması ve hac rotası olarak kurumsallaştırılması sürecinde, yalnızca ulusal miras politikaları değil, yerel aktörlerin ve yönetimlerin de hem kutsal rotaların korunması hem de bu güzergahların dinî turizmi destekleyecek biçimde tanıtılması çabaları bulunmaktadır. Yerel yönetimler bu rotaları dünya mirası statüsüyle çerçeveleyerek kültürel kimliği görünür kılmayı ve ekonomiyi canlandırmayı hedeflemektedir. Böylelikle kültürel miras korunmuş ve hac temelli yeni bir ekonomik alan yaratılmış olacaktır.⁸¹

Hac yolculukları kolektif geçmişe duyulan nostaljiyi canlandırarak kültürel mirasın aktarımını ve korunmasını sağlamakta ve kimlik duygusunu pekiştirebilmektedir. Özellikle 1970'lerden bu yana miras turizmi kavramı üzerinden, haclar ve kutsal mekân ziyaretleri

⁷⁷ Esben Andreasen, "Japanese Religions - An Introduction". *Japanese Religions Past & Present*. ed. Ian Reader vd., 33-43, (London/New York: Routledge, 1993), 33-34.

⁷⁸ Reader – Tanabe J. *Practically Religious*, 199.

⁷⁹ Tatsuma Padoan, "Reassembling The Lucky Gods", *Journeys* 20/1 (2019), 77-78.

⁸⁰ Reader – Tanabe J. *Practically Religious*, 156-157.

⁸¹ Yasuda, "World Heritage and Cultural Tourism in Japan", 368-371.

yeniden kurgulanmış ve modern Japon toplumunda ulusal kimlik hislerinin yeniden üretiminde bir araç haline getirilmiştir.⁸² Hac rotaları – ister dağ köylerinde ister büyükşehir sokaklarında olsun – kültürel mirasın taşıyıcı sütunları olarak varlık göstermektedir. *Şikoku Henro*, *Şiçifukujin Meguri* ve *Kumano Kōdō* örnekleri, ritüellerin sadece dinî pratikler olmakla kalmayıp aynı zamanda toplumun kendini anlatma, değerlerini sürdürme ve kimliğini tanımlama araçları olduğunu göstermektedir. Bu haclar yoluyla nesiller, kadim efsaneler ve inançlarla bağ kurarak geçmişten öğrenmekte; aynı zamanda her katılım, geleneği biraz daha geleceğe taşımaktadır.

1.3. Sağlık ve Refah

Japonya'daki hac yolculukları için sağlık ve iyi oluşun yeni bir motivasyon kaynağı olarak öne çıktığını gösteren artan sayıda araştırma, dünya çapında popülerlik kazanan *wellness* turizmi trendleriyle de paralellik göstermektedir. Hac yolculuğuna bütüncül bir sağlık pratiği olarak artan bir ilgi bulunmaktadır. 1.200 kilometre boyunca 88 tane tapınak ziyareti yapmayı gerektiren *Şikoku Henro* gibi uzun yürüyüş hacları, fiziksel zindeliği ve dayanıklılığı destekleyen bir etkinlik olarak görülebilmektedir.⁸³ Fiziksel faydalarının yanı sıra, hac yolculuğu kent yaşamının streslerinden psikolojik bir kaçış da sunduğu ifade edilmektedir.⁸⁴

Japon halkı sağlık, şans, umut, refah ve bereketi sembolize eden ritüelleri sıklıkla gerçekleştirmektedir.⁸⁵ Bu bağlamda öne çıkan ritüellerden biri olan *Şiçifukujin* hac ziyaretlerinde ziyaretçiler gelecek yılda kendilerinin ve ailelerinin iyiliği, sağlığı ve refahı ve iyi şans için dilekler dilemektedirler.⁸⁶ Bireylerin dinî ritüelleri ailelerinin ve kendilerinin sağlığı, refahı ve mutluluğu gibi faydalar için gerçekleştirmesi *genze riyaku* anlayışı ile bağlantılı ve sıklıkla karşılaşılan bir durumdur.⁸⁷ *Şiçifukujin* kökenlerindeki farklılıklara rağmen, Japon dinî dünyasında aynı amaç için birlikte çalışmaktadır: İnsanlara bu dünyada fayda sağlamak. İnsanların *Şiçifukujin*'e olan ilgisi, bu tanrıların yalnızca dinî bir anlam taşımalarıyla değil, aynı zamanda Japon toplumunun bu dünyaya odaklanan pratik yönüne hitap etmeleriyle de bağlantılıdır. Yıl başında *Şiçifukujin* ziyaretleri ve *takara-bune* çizimlerinin evlere asılması, bu tanrıların insanlara sağlık, refah ve şans getirdiği inancını pekiştirmektedir. *Genze riyaku* ve *Şiçifukujin*, Japon dinî yapısının yaşanılan dünyaya yönelik faydalar ve günlük hayata odaklanma temasıyla ne kadar iç içe geçtiğini göstermektedir. Bu tanrılar, insanlar için hem kutsal hem de gündelik yaşamın bir parçasıdır.⁸⁸

Japonya'da son yıllarda artan *power spots* ilgisi, Yeni Çağ spiritüalizmine ve bireysel manevi deneyimlere odaklanan bir sosyal fenomen olarak dikkat çekmektedir. *Power spots*, fiziksel ve manevi enerji sağladığı düşünülen kutsal veya doğal mekanlar olarak tanımlanmakta; dağlar, ormanlar, şelaleler gibi doğa unsurlarının yanı sıra, tapınaklar,

⁸² Kang, "Contested Pilgrimage: Shikoku Henro and Dark Tourism", 12.

⁸³ Reader, *Pilgrimage in the Marketplace*, 172; Shultz, "The Way to Gyō", 285-286; Reader, "Constructing Identities through the Shikoku Pilgrimage", 301.

⁸⁴ Reader, *Making Pilgrimages*, 27-28; Reader, *Pilgrimage in the Marketplace*, 171-172.

⁸⁵ Blacker, *The Catalpa Bow*, 169; Roemer, "Religion and Subjective Well-Being in Japan", 414-415; Roemer, "Shinto Festival Involvement and Sense of Self in Contemporary Japan", 492-493; Yone Noguchi, "The Japanese Search for Luck for the New Year", *The Lotus Magazine* 8/4 (1917), 145-147; Helen C. Gunsaulus, "The Japanese New Year's Festival, Games and Pastimes", *Leaflet* 11 (1923), 23-26.

⁸⁶ Padoan, "Reassembling The Lucky Gods", 86.

⁸⁷ Kawano, *Ritual Practice in Modern Japan*, 20; Karaoğlu ve Kuşçulu, "Japon Yeni Dini Hareketlerine Genel bir Bakış", 613.

⁸⁸ Reader – Tanabe J. *Practically Religious*, 156-157.

türbeler ve hatta şehir içindeki sembolik alanları da kapsamaktadır.⁸⁹ Bu tür mekânların kutsallığı, yalnızca dinî metin veya geleneklerden değil, bireylerin o mekânla kurduğu deneyimsel bağdan da beslenmektedir. Modern dönemde birçok kutsal mekan Yeni Çağ spiritüalizmine hizmet eden birer *power spots* olarak da algılanmaya başlanmıştır.⁹⁰ *Şiçifukujin* gibi geleneksel hac rotalarındaki yeni *power spot*larını ziyaret eden katılımcılar bu mekanların kendilerine huzur ve şifa getirdiğini hissetmektedirler.⁹¹ Bu sağlık ve iyi oluş vurgusu, hac yolculuğunu fiziksel ve duygusal yenilenme için bütüncül bir yolculuk olarak cazip hale getirmekte ve modern motivasyonların geleneksel pratiklerle çağdaş sağlık ve refah idealleriyle nasıl iç içe geçtiğini göstermektedir.⁹²

Bu bağlamda *Kumano* rotasının tanıtımı ve yönetimi de bireylerin içsel arayışlarına cevap verecek şekilde şekillenmekte; ziyaretçiler çoğu zaman bu rotayı *wellness* turizmi kapsamında bedensel sağlık ve ruhsal dinginlik arayışıyla kat etmektedir. Nitekim, *Kumano* bölgesindeki uygulamaların büyük ölçüde spiritüel turizm kategorisine girdiği, kısmen de Yeni Çağ eğilimleri taşıdığı; özellikle beden-zihin sağlığı temasının öne çıktığı belirtilmektedir.⁹³ Bu bulgular, *Kumano Kōdō*'nun modern hacılar için doğada gerçekleştirilen bir nevi spiritüel inziva işlevi gördüğünü ve sağlık ve refah arayışlarını tatmin ettiğini göstermektedir.

Bu örnekler, Japonya'daki kutsal mekân ziyaretlerinin yalnızca geleneksel dinî ritüeller değil, aynı zamanda bireylerin sağlık, denge ve bütünsel iyilik hali arayışlarına yanıt veren çok işlevli deneyimler olarak yeniden yorumlandığını ortaya koymaktadır. Böylece hac yolculuğu, geçmişle bağ kurmanın ötesinde, modern yaşamın talepleriyle uyumlu bir şekilde hem bedensel hem de ruhsal yenilenmenin bir biçimi hâline gelmektedir.

1.4. Toplumsal Katılım

Japon hac pratiğinin günümüzdeki son bir işlevi bu pratiklerin katılımcıları için sosyal bağlantı ve toplumsal aidiyet hissi sağlamasıdır.⁹⁴ Hac yolculuğu, benzer bir yolculukta olan insanlarla bağ kurmak için benzersiz bir ortam sunarak, farklı yaş grupları ve sosyal geçmişlerden gelen bireyler arasında bağların oluşmasını sağlamaktadır. Hac katılımcılar arasında bir topluluk duygusu geliştirmekte ve birçok kişi yolculuk sırasında dostluk veya arkadaşlıklar kurmaktadır. Grup hacları veya organize turlarda, bu deneyim genellikle modern kent yaşamının giderek artan yalnızlığına karşı bir sosyal ortam yaratmaktadır.⁹⁵ Hacılar ortak ritüellere katılarak bireysel hedeflerinin ötesine geçen bir birlik duygusu yaşamaktadır.⁹⁶ Kutsal mekân ziyaretleri ve ritüeller, topluluk içinde aidiyet duygusunu ve toplumsal katılımı güçlendiren sosyal etkinliklerdir.⁹⁷

⁸⁹ Rots, *Shinto, Nature and Ideology in Contemporary Japan*, 172; Carter, "Power Spots and the Charged Landscape of Shinto", 151.

⁹⁰ Komura, "Japonya'daki İslam Tarihi'nden Bakışla Japon Manevîyatı", 182-183.

⁹¹ Padoan, "Reassembling The Lucky Gods", 86-88.

⁹² Yasuda, "Spiritual Legitimacy in Contemporary Japan", 2-3.

⁹³ Kato ve Proano, "Spirituality and Tourism in Japanese Pilgrimage Sites", 22-43.

⁹⁴ Reader, *Making Pilgrimages*, 12; Reader, *Religion in Contemporary Japan*, 239.

⁹⁵ Reader, *Making Pilgrimages*, 223-224.

⁹⁶ Toshikazu, "Journeys, Pilgrimages, Excursions", 458-459.

⁹⁷ John K. Nelson, "The Very Modern Practice of Visiting a Shinto Shrine," *Japanese Journal of Religious Studies* 23/1-2 (1996), 117-148; Roemer, "Ritual Participation and Social Support in a Major Japanese Festival," 190-191; Hardacre, *Shinto: A History*.

Uzun ve zorlu hac yollarında hacıların ve yerel halkın yardımlaşarak dayanıştığı *Şikoku Henro* gibi hac rotaları, *o-settai* gibi gelenekleri ile toplumsal dayanışma ve aidiyet hissiyatını güçlendirmektedir. *O-settai*, *Şikoku* sakinlerinin yoldaki hacılara su, yiyecek, konaklama gibi çeşitli ikramlarda bulunması geleneğidir. Asırlardır süren bu karşılık beklemezsizin yardım etme kültürü sayesinde hacılar, yabancı oldukları bu adada kendilerini kabul edilmiş hissederek yerel topluluğun parçasıymışçasına bir aidiyet duygusu yaşamaktadırlar. Bu bağlamda ritüel, kolektif bir kimliğin yeniden üretilmesine katkı sunmaktadır.⁹⁸

Japonya'nın en kutsal mekânlarından biri olan *İse Jingu*, hem tarihsel hem de güncel bağlamda hac pratiğinin toplumsal aidiyet boyutunu en güçlü şekilde gösteren örneklerden biridir. Edo döneminde halkın *İse* inancına yönelik coşkun bağlılığı, periyodik olarak *okage-mairi* adı verilen kitlesel hac patlamaları şeklinde tezahür etmiştir. Bu hac dalgaları sırasında on binlerce insan köylerini, kasabalarını bırakıp *İse*'ye doğru yollara dökülmüş; yollar boyunca adeta şenlikli bir karnaval atmosferi oluşmuştur. *Okage* yılları olarak anılan 1705, 1771, 1830 gibi bazı yıllarda *İse*'ye yönelen hacı sayısı milyonları bularak rekor düzeylere ulaşmıştır. Böylesi dönemlerde toplumsal yaşam, belirli bir süreliğine hac etrafında örgütlenmiş; insanlar günlük meşgalelerini bir kenara bırakıp bu kutsal yolculuğa çıkmıştır. Hatta rivayete göre, hac yollarında yiyecek-içecek parasız dağıtılmış, konaklama yerleri hacılara ücretsiz açılmış; kimse bu ilahi çağrının önünde durmaya kalkmamıştır. Bu durum, hac deneyimini tüm katılımcılar için muazzam bir dayanışma hissine dönüştürmüştür. *İse* ziyaretleri toplulukların kolektif biçimde hareket ettikleri sosyal dayanışma alanları olarak işlev görmüştür. Birlikte yola çıkan köylü grupları, yol boyunca karşılaştıkları diğer gruplarla kaynaşmış; yardımlaşma ve paylaşma üzerinden yeni bir toplumsal ağ örülmüştür. Nitekim Edo dönemi düşünürleri, *İse* hacılarının halkın kendi değerleri ve inancıyla şekillenen bir hareket olduğunu, bu sayede yaygın bir birlik duygusu ürettiğini belirtmiştir.⁹⁹

Modern dönemde *İse* hac pratikleri, eskiye nazaran daha düzenli ve kontrollü olmakla birlikte, topluluk ve aidiyet duygusu yaratma potansiyelini korumaktadır. Meiji döneminden itibaren *İse*, ulusal din politikalarının da odağında yer almış; Japon milleti için bir birlik sembolü olarak görülmüştür. Her 20 yılda bir gerçekleştirilen *Şikinen Sengū* (kutsal yapıların yenilenmesi) törenleri, günümüzde de on binlerce insanı *İse*'de buluşturarak ortak bir milli heyecan yaratmaktadır. Ülkenin dört bir yanından ziyaretçiler, bu törenler vesilesiyle Japon geleneğinin ve toplumunun bir parçası gibi hissetmektedirler. Böylece *İse* ziyareti, bireylerin kendi kültürel kimliklerini tecrübe etmelerini sağlayan bir hac hüviyeti kazanmaktadır. Medyada ve popüler anlatılarda *İse*, Japon kültürel kimliğinin özünü barındıran bir mekân olarak sunulmaktadır; burayı ziyaret etmek bir anlamda Japon olma deneyimini perçinleyen bir eylem haline gelmektedir.¹⁰⁰

Benzer bir şekilde *Kumano Kōdō* yolları, yalnızca bireysel ruhani arınma arayışının bir rotası değil, aynı zamanda kolektif hafızanın ve toplumsal aidiyetin yeniden üretildiği sembolik alanlardır. Geleneksel olarak "karınca gibi dizilen"¹⁰¹ kalabalık hacı kafileleriyle özdeşleştirilen bu yollar, geçmişte halkın ve aristokrat sınıfların ortak inanç hatlarında

⁹⁸ Reader, "Constructing Identities through the Shikoku Pilgrimage", 307-310; Chance, "Sacred Mountains of Japan, with a Particular Look at the Shikoku Pilgrimage", 43; Ghimire, "SHIKOKU: Japan's Authentic Buddhist Pilgrimage Circuit", 391-392.

⁹⁹ Davis, "Pilgrimage and World Renewal, Part I"; Davis, "Pilgrimage and World Renewal, Part II", 197-221.

¹⁰⁰ Davis, "Pilgrimage and World Renewal, Part II", 200-203.

¹⁰¹ Yasuda, "World Heritage and Cultural Tourism in Japan", 368.

buluştuğu bir deneyim mekânı olarak şekillenmiştir. *Kumano* bölgesi halkın kolektif hafızasında da derin anlamlar taşıyan, inanç ve hatıralarla örülmüş bir kutsal mekân niteliği taşımaktadır ve günümüzde bu hac rotası, kültürel mirasın görünür kılındığı ve yerel halkın geçmişle bağ kurarak topluluk temelli aidiyet duygusunu yeniden inşa ettiği alanlar olarak değerlendirilmektedir.¹⁰²

Bu bakımdan, hac yolculuğu Japon hacılar için yalnızca kendileriyle değil, aynı zamanda daha geniş bir sosyal ağ ile yeniden bağlantı kurmalarını sağlayan bir topluluk ritüeli olarak işlev görerek, modern hayatın yalnızlaştırıcı etkilerine bir denge unsuru sunmaktadır.

Sonuç

Bu çalışma, Japonya'daki hac pratiklerinde *genze riyakun*un – yani bu dünyaya dair fayda beklentisinin – bireysel ve toplumsal düzeyde nasıl anlamlandırıldığını, farklı hac rotaları bağlamında fenomenolojik bir yaklaşımla analiz etmiştir. Japon dindarlığı, genellikle Batılı din tanımlarında merkezî yer tutan inanç, akide veya doktrin vurgusundan ziyade, ritüel uygulamalar ve pratiklerin ön plana çıktığı bir yapıya sahiptir. Bu bağlamda, Japon hac pratikleri sadece manevî bir arayışa değil, aynı zamanda sağlık, şans, refah ve sosyal bütünlük gibi dünyevi hedeflere de hitap eden çok katmanlı deneyimler sunmaktadır.

Çalışmanın temel katkılarından biri, bu pratiklerdeki dünyevi beklentilerin, kutsal olanla bir çatışma içinde değil, onunla iç içe geçmiş şekilde yaşandığını ortaya koymasındır. Bu bağlamda *genze riyaku*, kutsalın karşıtı değil, onunla birlikte işleyen bir niyet ve deneyim düzlemini temsil eder. Kutsallık, yalnızca aşkın bir ilkeye bağlı olarak değil, günlük yaşamın içinde, somut fayda beklentileriyle birlikte tecrübe edilen bir olgudur. Dolayısıyla bu çalışmada dünyevi fayda ve manevî deneyim, birbirini dışlayan değil, Japon dindarlığının doğasında birlikte işleyen anlam boyutları olarak ele alınmıştır.

Japon dinî geleneklerinde ritüel, bireysel inançtan daha önce gelmektedir; katılımın anlamı da çoğu zaman bireyin niyetinden ziyade ritüelin kendisiyle kurulan ilişki içinde şekillenmektedir. Bu durum, çalışmada kullanılan fenomenolojik yöntemin tercih edilmesini de gerekçelendirmiştir. Hac yolculuğunun anlamı, onu gerçekleştiren kişilerin deneyimlerinden, ritüelin içerdiği çok katmanlı simgelerden ve kolektif bağlamından hareketle değerlendirilmiştir. Katılımcıların bazıları için hac bir manevî arınma süreci, bazıları içinse toplumsal aidiyetin yeniden üretildiği bir ortak ritüel, kimileri içinse sağlık, refah ya da başarı için niyet edilen bir adanmışlık alanıdır. Ancak bu çeşitlilik, ritüelin kutsallığını azaltmadığı gibi, bilakis Japonya'daki kutsallık anlayışının gündelik yaşama içkin çok boyutlu doğasını ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak bu çalışma, Japonya'daki hac pratiklerinin hem bireysel hem de toplumsal düzeyde çok katmanlı anlamlar taşıdığını ve bu anlamların *genze riyaku* kavramı etrafında şekillendiğini tartışmaktadır. Hac, yalnızca manevî bir arınma aracı değil, aynı zamanda sağlık, refah ve toplumsal aidiyet gibi dünyevi beklentilerin de ritüel düzlemde dile getirildiği bir deneyim alanıdır. Bu çalışmada ulaşılan temel bulgulardan biri, *genze riyakun*un Japon dindarlığında kutsal olanla çatışan bir unsur değil, kutsalın gündelik hayatla kurduğu ilişkinin bir parçası olduğudur. Bu durum, hac pratiklerinde dünyevi fayda ve manevi deneyimin birbirini dışlayan değil, tamamlayan boyutlar olarak bir arada yaşandığını göstermektedir.

¹⁰² Yasuda, "World Heritage and Cultural Tourism in Japan", 368-370.

Degerlendirme / Review	:	Bu makalenin ön incelemesi bir iç hakem (editör), içerik incelemesi ise iki dış hakem tarafından çift taraflı kör hakemlik modeliyle incelenmiştir. / <i>This article was pre-reviewed by one internal referee (editor) and its content reviewed by two external referees using a double blind review model.</i>
Etik Beyan / Ethical Declaration	:	Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde etik ilkelere uyulmuştur. / <i>Ethical principles were followed during the preparation of this study.</i>
Etik Bildirim / Complaints	:	dergi@milelvenihal.org
Benzerlik Taraması / Similarity Check	:	İthenticate
Çıkar Çatışması / <i>Conflict of Interest</i>	:	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir. / <i>The author declares that there is no conflict of interest.</i>
Finansman / Grant Support	:	Herhangi bir fon, hibe veya başka bir destek alınmamıştır. / <i>No funds, grants, or other support was received.</i>
Telif Hakkı & Lisans / License	:	Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır. / <i>The authors own the copyright of their work published in the journal and their work is published under the CC BY-NC 4.0 license.</i>

Kaynakça

- Ambros, Barbara. "Liminal Journeys: Pilgrimages of Noblewomen in Mid-Heian Japan." *Japanese Journal of Religious Studies* 24/3-4 (1997): 301-345.
- Andreasen, Esben. "Japanese Religions - An Introduction". *Japanese Religions Past & Present*. ed. Ian Reader vd. 33-43. London/New York: Routledge, 1993.
- Blacker, Carmen. *The Catalpa Bow: A Study of Shamanistic Practices in Japan*. London: George Allen & Unwin, 1975.
- Breen, John ve Teeuwen, Mark. *A New History of Shinto*. Malden/Oxford: Wiley-Blackwell, 2010.
- Carter, Caleb. "Power Spots and the Charged Landscape of Shinto". *Japanese Journal of Religious Studies* 45/1 (2018), 145-173.
- Chance, Frank L. "Sacred Mountains of Japan, with a Particular Look at the Shikoku Pilgrimage". *Education About Asia* 21/3 (2016), 38-42.
- Chiba, Reiko. *The Seven Lucky Gods of Japan*. Tokyo: Charles E. Tuttle Co., Inc., 1966.
- Daniels, Inge Maria. "Scooping, Raking, Beckoning Luck: Luck, Agency and the Interdependence of People and Things in Japan". *The Journal of the Royal Anthropological Institute* 9/4 (2003), 619-638.
- Davis, Winston. "Pilgrimage and World Renewal: A Study of Religion and Social Values in Tokugawa Japan, Part I". *History of Religions* 23/2 (1983), 97-116.
- Davis, Winston. "Pilgrimage and World Renewal: A Study of Religion and Social Values in Tokugawa Japan, Part II". *History of Religions* 23/3 (1984), 197-221.
- Davis, Winston. *Japanese Religion and Society: Paradigms of Structure and Change*. Albany: State University of New York Press, 1992.
- Ghimire, Him Lal. "SHIKOKU: Japan's Authentic Buddhist Pilgrimage Circuit". *Journal of Japanese Studies Exploring Multidisciplinarity* 1/1 (2022), 377-420.
- Gunsaulus, Helen C. "The Japanese New Year's Festival, Games and Pastimes". *Leaflet* 11 (1923), 21-38.
- Hardacre, Helen. *Shinto: A History*. New York: Oxford University Press, 2017.
- Iwai, Noriko. "Religious Beliefs and Religious Organizations in Japan based on the JGSS Cumulative Data 2000-2023". *WAPOR 77th and WAPOR Asia Pacific 7th Joint Annual Conference* 13-14/30 (2024), 1-34.
- Kang, Sara. "Contested Pilgrimage: Shikoku Henro and Dark Tourism". *The Asia-Pacific Journal* 17/6 (2019), 1-10.
- Karaoğlu, Yetkin ve Kuşçulu, Ayhan. "Japon Yeni Dini Hareketlerine Genel bir Bakış". *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 22/1 (2022): 605-634.
- Karaoğlu, Yetkin. "Japon Yeni Dinî Hareketi Ōmoto'nun Dinî-Fenomenolojik Tarihi". *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 23/1 (2023), 311-336.
- Karaoğlu, Yetkin. "Japon Yeni Dini Hareketi Ōmoto'nun Mâbet Görevlileri, Ritüel Kavramları ve İbadetleri". *Amasya İlahiyat Dergisi* 21 (2023), 341-384.
- Karataş, Hüsamettin. "Erken Dönem Japon Budizmi". *F. Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi* 18/2 (2013), 53-67.
- Karataş, Hüsamettin. "Japon Halk Dini Geleneğinde Kami Kültü". *The Journal of Academic Social Science Studies* 13/79 (2020), 307-319.
- Kato, Kumi ve Progano, Ricardo N. "Spirituality and Tourism in Japanese Pilgrimage Sites: Exploring the Intersection through the Case of Kumano Kodo". *Fieldwork in Religion*, 13/1 (2018), 22-43.
- Kawano, Satsuki. *Ritual Practice in Modern Japan: Ordering Place, People, and Action*. Honolulu: University of Hawai'i Press, 2005.
- Kocalan, Elif Büşra. *Müslümanlaşma Sürecine Sosyolojik Bir Yaklaşım: Japon Müslümanlar*. Çorum:

- Hitit Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Doktora Tezi, 2021.
- Komura, Akiko. "Japonya'daki İslam Tarihi'nden Bakışla Japon Manevîyatı". çev. Yetkin Karaoğlu. *Ordu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1/1 (2023), 169-190.
- Koroğlu Yetkin, Mevlüde. "Denizin Japon Halk İnançlarına Etkisi: Maitreya'nın Gemisi Örneği". *Rize İlahiyat Dergisi* 28 (2025), 217-227.
- Nelson, John K. "The Very Modern Practice of Visiting a Shinto Shrine." *Japanese Journal of Religious Studies* 23/1-2 (1996): 117-148.
- Nelson, John K. *A Year in the Life of a Shinto Shrine*. Seattle: University of Washington Press, 1996.
- Nelson, John K.. *Enduring Identities: The Guise of Shinto in Contemporary Japan*. Honolulu: University of Hawai'i Press, 2000.
- Noguchi, Yone. "The Japanese Search for Luck for the New Year". *The Lotus Magazine* 8/4 (1917), 145-147.
- Omichi, Haruka, "Which Shrine Will Fulfil My Wishes? Selection Criteria in Shinto Spirituality". çev: Dylan L. Toda. *Kokugakuin Japan Studies* 5 (2024), 55-74.
- Padoan, Tatsuma. "Reassembling The Lucky Gods". *Journeys* 20/1 (2019), 75-97.
- Reader, Ian. *Religion in Contemporary Japan*. London: Macmillian Press, 1991.
- Reader, Ian. "Letters to the Gods – The Form and Meaning of Ema", *Japanese Journal of Religious Studies* 18/1 (1991), 23-50.
- Reader, Ian. "What Constitutes Religious Activity? (II)". *Japanese Journal of Religious Studies*, 18/4 (1991), 373-376.
- Reader, Ian ve Swanson, Paul L. "Pilgrimage in the Japanese Religious Tradition", *Japanese Journal of Religious Studies*, 24/3-4 (1997), 225-270
- Reader, Ian ve Tanabe J., George. *Practically Religious: Worldly Benefits and the Common Religion in Japan*. Honolulu: University of Hawaii Press, 1998.
- Reader, Ian. *Pilgrimage in the Marketplace*. New York: Routledge, 2013.
- Reader, Ian. "Constructing Identities through the Shikoku Pilgrimage". *Japanese Journal of Religious Studies* 48/2 (2021), 299-319.
- Robertson, Roland. "Globalization and Societal Modernization: A Note on Japan and Japanese Religion." *Sociological Analysis* 47 (1987): 35-42.
- Roemer, Michael K. "Ritual Participation and Social Support in a Major Japanese Festival." *Journal for the Scientific Study of Religion* 46/2 (2007): 185-200.
- Roemer, Michael K. "Religion and Subjective Well-Being in Japan." *Review of Religious Research* 51/4 (2010): 411-427.
- Roemer, Michael K. "Shinto Festival Involvement and Sense of Self in Contemporary Japan". *Japan Forum* 22/3-4 (2010), 491-512.
- Rots, Aike P. *Shinto, Nature and Ideology in Contemporary Japan: Making Sacred Forests*. London/New York: Bloomsbury, 2019.
- Shimazono, Susumu. "Kurtuluştan Ma'neviyata. Doğu Asya'dan Bakışla Dinlerin Güncel Dönüşümü". çev: Yetkin Karaoğlu. *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 19/2 (2020), 1189-1213.
- Shultz, John A. "The Way to Gyō: Priestly Asceticism on the Shikoku Henro". *Japanese Journal of Religious Studies* 43/2 (2016), 275-305.
- Susuz Aygül, Merve. "Japon Zen Budizminde Aydınlanma (Satori): Aşkın Bir Deneyimin Somut ve Dünyevi Yansımaları". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 64/2 (2023), 743-776.
- Şenavcu, Halil İbrahim. "Geçmişten Günümüze Japonlar Neden Üç Farklı Çocuk Bayramı Kutlar?". *Güncel Dini Meseleler ve Çözüm Önerileri*. ed. Dirik, Mehmet vd. 91-104. Kayseri: Kimlik Yayınları, 2024.
- The Institute of Statistical Mathematics. "Study of the Japanese National Character". Erişim 4 Eylül 2019. https://www.ism.ac.jp/kokuminsei/en/index_e.html.
- Toshikazu, Shinno. "Journeys, Pilgrimages, Excursions: Religious Travels in the Early Modern

- Period". çev. Laura Nenzi. *Monumenta Nipponica* 57/4 (2002), 447-471.
- Ryotaro Uemura. "Visiting Religious Places for Prayer in Japan: How Does Religious Identity Affect Religious Behavior?". *Review of Religious Research* 62/1 (2020), 45-65.
- Yasuda, Hiroko. "World Heritage and Cultural Tourism in Japan". *International Journal of Culture, Tourism and Hospitality Research* 4/4 (2010), 366 – 375.
- Yasuda, Shin. "Spiritual Legitimacy in Contemporary Japan: A Case Study of the Power Spot Phenomenon and the Haruna Shrine, Gunma". *Religions* 12/ 177 (2021), 1-14.
- William, George. *Shinto*. New York: Chelsea House Publishers, 2005.

§